

Remittering av promemorian En strängare syn på vapenbrott och smuggling av vapen och explosiva varor (Ds 2019:14)

(Ju2019/02411/L4)

Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden) har som remissinstans att yttra sig över Ds 2019:14 En strängare syn på vapenbrott och smuggling av vapen och explosiva varor.

1. Allmänt

Uppsala universitets juridiska fakultetsnämnd har i sina remissyttranden avseende olika lagstiftningsärenden manat till besinning när den haft att yttra sig över förslag att skärpa straffskalor. Det finns inte något som tyder på att "lösningen" för att förebygga grov och organiserad brottslighet finns i straffskalors utformning och andra skärpningar av påföljdsbestämning för dessa lagöverträdarens brottslighet. Straffskalor ska visa brottstypens straffvärde. De bestäms inte av krav på eller önskemål om tillgång till straffprocessuella tvångsmedel. Den kritik som framfördes i beredningen av det senaste lagstiftningsärendet avseende skärpning av det lägsta straffet för grovt vapenbrott är fortfarande värd att upprepa. Är syftet att få tillgång till tvångsmedel är det snarare regleringen av dem som får ändras, och inte straffskalorna för brottstyper. Tilläggas kan att de hänsyn som tagits och bör tas för utformningen av regelsystemet för tvångsmedelsanvändning inte heller medger större ändringar.

Med detta sagt kan Fakultetsnämnden ändå förstå att en del av de författningsändringar som föreslås, i Ds 2019:14, kan vara nödvändiga att genomföra särskilt när de avser vad som kan uppfattas som följdändringar av att synen på vapenbrott skärpts. Ingen kan ha blivit förvånad över att t.ex. lagen (2000:1225) om straff för smuggling (SSL) föreslås ändras och s.k. anpassas.

2. Svårhetsgradering av brott och straffskalor

Fakultetsnämnden har inte någon invändning mot att utöka uppräknningen av försvårande omständigheter som redan finns i olika lagars straffbestämmelser. Omständigheterna är exempel på sådant som ska särskilt beaktas vid bedömningen av om brott är grovt. Det finns inget som hindrar att domstolar redan i dag beaktar dessa omständigheter som försvårande. Juridiska fakultetsnämnden påminner dock om att ju fler omständigheter som uttryckligen

nämns i lagtext, desto mindre benägen blir rättstillämpningen att beakta ytterligare omständigheter även om de är lika straffvärda. Ju mer detaljerat omständigheter beskrivs, desto närmare till hands ligger att motsatslut görs.

Den föreslagna formuleringen i slutet av 9 kap. 1 a § vapenlagen bör ändras för att inte missuppfattas. I nuvarande lagstiftning står det "ett stort antal vapen". Till detta föreslås tillägget "flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet". Även för tillägget bör framgå att det ska vara ett stort antal, så att inte "flera" ter sig som färre än "ett stort antal", om inte detta är avsett.

Juridiska fakultetsnämnden avstyrker att det högsta straffet i straffskalan för synnerligen grovt vapenbrott, 9 kap. 1 a § vapenlagen, höjs från sex till sju år. Det har i Ds 2019:14 inte redovisats något som utgör tillräckliga skäl för en sådan höjning, och för de påstådda behoven av större utrymme för att nyansera bedömningen av de allra grövsta brotten. Den övre delen av straffskalor används mycket sällan och det finns ännu mer sällan skäl att låta mängd och farlighet "adderas på" i de fallen (se den utveckling som skett av straffvärdebedömningen av narkotikabrott av olika slag). De allra grövsta brotten som man kan föreställa sig är dessutom oftast sådana att även andra brott begås på ett sätt som inte är en del av vapenbrottet, vilket innebär att påföljd bestäms för flerfaldig brottslighet. Samma invändningar kan göras för förslagen att ändra annan lagstiftning på motsvarande sätt.

Om ändringar ska genomföras förutsätter Fakultetsnämnden att nya konkurrensproblem som uppstår berörs i en kommande proposition. Vad som avses med "kriminell miljö" bör också utvecklas mer i propositionen. De huvudsakligen allmänna formuleringar som finns i departementspromemorian pekar visserligen ut de avsedda situationerna, men de kan också uppfattas så att de omfattar ännu fler s.k. miljöer än som avses.

3. Särskilt om grov vapensmuggling

Mot bakgrund av att smuggling av narkotika regleras som särskilda brottstyper i SSL, med jämfört med andra smugglingsbrott strängare straffskalor för att få överensstämmelse med narkotikastrafflagen (1968:64), ligger det nära till hands att även sådant som omfattas av vapenlagen skulle få egna bestämmelser i SSL, med motsvarande överensstämmande straffskalor.

Juridiska fakultetsnämnden måste dock be att få reagera på att genomförande av dessa förslag skulle innebära en höjning av det lägsta straffet för grov smuggling av vapen m.m. från fängelse i sex månader till två år. Detta är en helt orimlig höjning, om man ser till det abstrakta straffvärde som lagstiftaren anger genom straffskalan. Bakgrunden till att det "blir" så är den höjning av minimistraffet för grovt vapenbrott som genomfördes förra året, trots att invändningar av olika slag framförts. Brotten i fråga har inte blivit så mycket mer straffvärda, och det finns inte heller i Ds 2019:14 någon redovisning av skäl för en sådan kraftig höjning.

I departementspromemorian konstateras också att en konsekvens blir att tvångsmedel blir tillgängliga på ett annat sätt än med nuvarande lagstiftning (s. 98 f.). Som sagt, problemet uppstod genom ändringen av vapenlagen, men det är inte ett acceptabelt skäl. Är syftet att kunna använda straffprocessuella tvångsmedel är ändringar av detta regelsystemet något mindre olämpliga att göra, för i så fall handlar det inte om straffvärdeomständigheter.

4. Kontroll av försändelser

Genomförande av de olika förslagen som innebär att försändelser kan kontrolleras förutsätter införande av tystnadsplikt och komplettering av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), är värt att betona.

5. Delegation till Försvarsmakten

Slutligen avstyrker Juridiska fakultetsnämnden genomförandet av förslaget att Försvarsmakten, efter regeringens bemyndigande, skulle få besluta att vapenlagen inte ska gälla skjutvapen och ammunition som innehas av en främmande stats militära styrka som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering. Det må så vara att det skulle förenkla att Försvarsmakten, i stället för regeringen, fattar sådana beslut, men beslut av detta slag är av en sådan art att deras principiella betydelse kräver fler och mer genomarbetade beaktanden än som redovisats på de nu remitterade knappt fem sidorna i en departementspromemoria. Frågan måste i så fall beredas mer innan det kan bli tal om ändrad lagstiftning.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av universitetslektor Lena Holmqvist. Ytrandet har på delegation avgivits av Juridiska fakultetens dekanus, professor Mattias Dahlberg.

Mattias Dahlberg